

"פלישתראל"

חלומות. האם תרצו או לא תרצו?

הסיפור "פלישתראל" נכתב בחורף 1999 הן בעברית והן באנגלית.
הוא יועד לקהל החושבים והמרגישים בציבור היהודי ובציבור הפלשתיני.
כתבתי המשך לסיפור בשנת 2000 והוספתי עליו בתחילת 2001.
את שני ההמשכים פרסמתי יחד (בעברית בלבד) בשם "אבנאא' אל-ארד".
אשמח לקבל תגובות.
כמו כן אהיה אסיר תודה על הפניית תשומת לבם של קוראים נוספים לסיפורים אלה.

פְּלִישְׁתְּרַאֵל

אַבְנַאא' אַל-אַרְד'

Palistrael

אשר שלאין

פְּלִישְׁתִּינְיָא

א ג ד ה

=====

(מן החלומות של חורף 1999)

מאת: יהודי ציוני

אני לא שמעתי שזה בכלל קרה - אבל זה מה שיש לי לספר.
אני תוהה האם זה בכלל עושה למישהו משהו.

כמה מוזר!

זה התחיל כשמועות; ואז הופיעו ידיעות פה ושם - עד שהדבר פרץ לאור היום. מתברר, כי מתקיימת התארגנות רעיונית מוזרה בקרב הערבים הפלשתיניים. זה מתרחש מזה כמה וכמה חודשים, ויש אומרים כבר שנה ויותר. תחילת התופעה בין ערבים ישראלים, ואחר כך יותר ויותר גם בשטחי יהודה ושומרון ואפילו רצועת עזה.

מדובר בתנועה פלשתינית חדשה, שמוכנה לראות ברעיון הציוני ערך חיובי עבורם. מצד שני אין התנועה מחשיבה ביותר את הקשר של הפלשתיניים למדינות ערב.

הפלשתינים האלה טוענים שהם תושבי הארץ מדורות קדומים. אולם בנוסף לכך הגיעו למסקנה שבעיקרם אינם אלא ישראלים שנשארו על אדמתם כאן בזמן שהשלטון הרומי-נוצרי התחלף בכיבוש הערבי-מוסלמי. רובם היו אז יהודים ומיעוטם שומרונים. בימים ההם קיבלו הרוב את האיסלאם.

לדברי אנשי התנועה זה קרה כיוון שהמנהיגות היהודית התפוררה, המצב הכלכלי היה קשה, והיה אפשר להקל מעול המסים הכבד - רק על ידי קבלת הדת של הכובשים. יהודים אחרים קיבלו את הנצרות - חלקם מלפני האיסלאם וחלקם בזמן מסעי הצלב.

לקבלת האיסלאם עזרה לא במעט העובדה שהאיסלאם נתן כבוד רב למקום המקדש, ובנה את הר הבית השומם.

בדברים אלה הסתמכו המתארגנים על מחקרים של יצחק בן צבי ושל אחרים. הוזכרו ראיות שונות כגון: שימור השמות הקדומים של הישובים, שמירת מנהגים יהודיים בכפרים שונים, ואף זה, שעד למאה העשרים לא היתה אדיקות מוסלמית רבה בין הפלשתינאים.

לאור זה התחילו כמה וכמה פלשתיניים לתהות, האם לא היה נכון יותר לראות את שיבת ציון של היהודים כתהליך המפגיש אחים שהופרדו לפני דורות, ומיועדים לחזור ולחלוק אותו גורל.

רעיונות כאלה החלו להישמע בקול, עוררו ויכוחים בחוגים מצומצמים, אך עד לאחרונה, איש לא העז לתת להם פומבי.

אחדים מהפלשתינים האלה ניסו מדי פעם לדבר על הנושא עם יהודים. בעשותם כך, הם נתקלו בדרך כלל בתגובה צוננת ומבטלת. זה קרה בין אם היהודי הוא ממחנה השמאל, ולכן הוא דורש הגדרה עצמית נפרדת לפלשתינים - ובין אם הוא מימין ואינו מוכן לראות אדם מוסלמי או נוצרי כשותף לאחוה לאומית יהודית.

לאחרונה התארגנו הפלשתינים הדוגלים ברעיון זה, ויצאו עמו בגלוי.

במכתב שהפיצו לאישים שונים, כתבו אנשי הקבוצה בין השאר:

השלטון המוסלמי והתורכי איחדו באונס את כל המזרח התיכון וטשטשו את הייחוד של העמים השונים. רק במאה הזאת התחילו הפלשתינים להיות מודעים לייחודם. מגמה זו הוגברה על ידי עליית היהודים הציונית, ולאחר מכן בהגדרת גבולות הארץ על ידי המנדט הבריטי.

המפגש בין העולים היהודים ובין האחים הפלשתיניים היה טראגי.

מצד אחד התעלמו היהודים מזכויות תושבי הארץ. הם העדיפו להסתדר עם השלטונות הכובשים. הם רכשו קרקעות מהאפנדים, ולא פעם נישלו פלחים מאדמות שעליהן הם ישבו מדורי דורות - עוד מאז אותם פלחים היו יהודים. הציונים גם לחמו נגד מתן עבודה לפלשתינים.

מצד שני לא הבינו מנהיגי הפלשתינים כי הציונות יכולה להיות ההזדמנות הגדולה לגאולתם הלאומית. הם לא עודדו את היהודים לפתח רעיונות של אחדות, ברוח החזונות של הרצל ושל ז'בוטינסקי. האינתיפאדה החזירה לשבט הפלשתיני המושפל את הכבוד – גם בעיני הציבור היהודי. הסכמי אוסלו הוכיחו זאת כלפי כל העולם. עכשיו הזמן לדרוש קודם כל מאתנו הפלשתיניים להכריז על עצמנו כישראלים, ואז לדרוש מהיהודים שיכירו בכך, ויתנו לנו מקום בקרב העם היהודי העולמי. האישים שקיבלו את המכתב העדיפו להתעלם ממנו.

קושיות ותירוצים

הרדיו והטלוויזיה הממלכתיים בערבית ובעברית לא מצאו מקום לשקף את הקבוצה הזאת. עם זאת, הצליחה הקבוצה בימים אלה להופיע בתכנית אירוח ששודרה באחת מרשתות הכבלים.

בתכנית התארח אחד ממנהיגי הקבוצה, **עזיז נג'אר**.

האיש בעל הופעה נאה, עיניים בורקות, מדבר עברית מעולה.

המארח הציג אותו כבוגר מצטיין של האוניברסיטה העברית בהיסטוריה יהודית ובספרות עברית.

לאחר ש**נג'אר** הציג את עיקרי התיזה של הקבוצה, טען כנגדו משתתף חבוש-כיפה שישב לצידו, כי לפלשתינים אין קשר של ממש לדת היהודית. תשובת **נג'אר** לכך היתה:

עם ישראל לא היה תמיד אחד מבחינת הפולחן הדתי.

הנצרות והאיסלם של הפלשתינים קרובים ליהדות יותר מאשר עבודת הפסלים, עגלי הזהב, הבעלים וגרמי השמיים, שאפיינו את שבטי ישראל בצד עבודת האל האחד.

רוב הציבור היהודי בזמננו ממילא אינו מייחס חשיבות רבה לדת

אז אמרה דוגמנית שישבה מצידו האחר, שבכל אופן השפה של הישראלים היא עברית, כמו שהיה בזמנים הקדומים. לה אמר **נג'אר**:

אובדן השפה העברית קרה לא רק לפלשתינים.

היהודים בארץ ישראל ובבבל עברו לארמית עוד לפני תקופת האיסלם, ובגלויות הם סיגלו את לשון השלטון: יוונית, ספרדית, ערבית, גרמנית, אנגלית – ובכל מקרה לא החזיקו בעברית אלא רק כלשון פולחן שרובם לא הבינו.

פלשתינאים החוזרים גם הם אל העברית, מצטיינים בשפה רהוטה ובהירה. לגבי רבים מן המשכילים הפלשתינים שפת הקריאה העיקרית היא עברית.

בהמשך טילפן לתכנית צופה תושב רמאללה. הוא העלה את התיאוריה של מספר הוגים פלשתיניים כאילו הפלשתיניים הם צאצאי הכנענים שישבו בארץ לפני בני ישראל.

נג'אר טען כי תיאוריה זו אינה סבירה. הוא אמר:

אין מודל היסטורי המראה כי דווקא היהודים עזבו את הארץ והכנענים – שעליהם לא שמעו במשך אלפי שנים – נשארו בה. לכל היותר אפשר לטעון כי דם כנעני רב זורם בעורקי היהודים והפלשתיניים גם יחד...

המארח שאל את **נג'אר** האם לפי דעתו אין תערובת רבה של בני ערב בין הפלשתיניים, והוא ענה:

נכון שהפלשתיניים הישראלים קלטו גם אוכלוסיה אחרת – מן הצבא הערבי הכובש ואף ממהגרים מארצות שכנות – אך טוהר הגזע מעולם לא אפיין גם את כלל הישראלים: בימי הבית הראשון הם קלטו לתוכם את הכנענים; במאה הראשונה לפני הספירה קלט העם היהודי לתוכו את כל העם האדומי בחבילה אחת, וגם את השבט הערבי היטורי שחי אז בארץ.

גם היהודים בגולה קלטו לתוכם אוכלוסיה זרה גדולה כגון: כוזרים, תימנים, קרתגיים, אתיופיים, ועוד רבים.

עולות ודם

ועוד מדברי **נג'אר** בתכנית:

הותיקים זוכרים בגעגועים אחווה רבה שנרקמה בין יהודים ופלשתיניים במקומות שונים על בסיס אישי, ומתוך שכנות טובה.

האסון היה בהנהגות הפוליטיות של אלה ושל אלה, הם דרשו מבני כל צד נאמנות לשבט שלו, הלבישו דימוי מאיים ומרושע על הצד האחר. ככה הם הוליכו לסכסוכים, התנפלויות, פרעות וחרם, מלחמות ופליטים, ממשל צבאי וכיבוש, דיכוי ומשתפי פעולה, מכות ועינויים, אינתיפאדה, חטיפות ורציחות, מאסרים, הריסת בתים ועקירת נטיעות, גירושים וסגרים, ועד לפיגועים המוניים של קנאי-דת מתאבדים משני הצדדים.

אז נשאלה בראיון השאלה, האם כל זה לא חיסל לתמיד את הסיכוי לאחוה של אמת. **ונג'אר אמר:**
אנחנו מקווים שלא. כבר היו בעבר מלחמות אחים קשות בין בני ישראל.

שבט בנימין הושמד כמעט כולו במלחמה כזו.

בני מנשה טבחו באחיהם הקרובים בני אפריים.

ממלכת יהודה לחמה בממלכת אפריים.

חשמונאים ומתייוונים, צדוקים ופרושים, קנאים ומתונים – כולם לחמו אלה באלה במרירות רבה – אך העם נשאר אותו עם.

איך נמשיך מכאן?

שאלו אותו מה צריך לקרות עכשיו הלכה למעשה, והוא השיב:

יש לחדש את שותפות הגורל בין בני ישראל הפלשתינים שנצמדו לאדמתם, ובין אחיהם היהודים, הגולים החוזרים, שנצמדו דווקא לדתם.

נג'אר ציטט מהמדרש (ספרי, פרשת ראה) באומרו: "שיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה".

לדבריו, האוטונומיה צריכה לשמש רק בתקופת מעבר לקראת אחדות של אמת.

קשיי הניהול של האוטונומיה מראים על קיומה של בעיה בסיסית שתישאר כל עוד לא תשתנה הגישה בשני הצדדים.

לא לחינם הפלשתינים הישראלים אינם ששים לעבור למדינה פלשתינית.

כל עוד יהיה צורך בכך, יהיו מסגרות נפרדות ליהודים ולפלשתינים. יתכן כי הפלשתינים אזרחי ישראל של היום ייכללו גם הם במסגרות כאלו.

בסופו של דבר יצטמצמו ההבדלים בעיקר לעניינים של שלטון מקומי, שימור נכסי תרבות עדתיים וקיום מוסדות דת.

הוא אינו סבור שיש מניעה לשיתוף הפלשתינים גם בשירות בצבא ישראל. הוא אפילו ממליץ על כך בכל לב.

פלשתינאים ומדינות ערב

תת-אלוף במדים שהשתתף בתכנית שאל את **נג'אר** לדעתו על התגובה הצפויה לרעיונותיו מטעם מדינות ערב. התשובה היתה:

מה שקרה לנו הפלשתינים אחרי 48' צריך לשכנע אותנו כי מדינות ערב אינן אחיות – לא למוסלמים בפלשתינ ובדאי לא לנוצרים.

השנאה שערבים הראו לפלשתינים, ידועה ומוכרת.

איך קיבלו אותנו כשברחנו או גורשנו אליהם? כמו אחים?

רק ניצלו אותנו לצרכים פוליטיים, בזו לנו והשפילו אותנו.

גם עזרת מדינות ערב לאוטונומיה הפלשתינית היא אפסית.

אין בנו אהבה למשטרים הערביים. אין אנו צריכים להשתייך לליגה הערבית.

כן, יש לנו עמם שותפות שפה ודת – אך אין בכך כדי לגבור על לאומיות אותנטית.

עובדה היא שכאשר פלשתינים וציונים פועלים בצוותא – יש הבנה והצלחה שכמוה לא נשיג לעולם עם הערבים הזרים לנו. רק הציונות תוכל לתת לנו דמוקרטיה אמיתית.

לקראת סוף התכנית התבקש כל משתתף להשמיע סיכום. **נג'אר** בתורו הזכיר כי נביאי ישראל דיברו על האחדות העתידה לשוב ולשכון בין שבטים אויבים של עמנו האחד, וציטט מספר ישעיהו:

"ונשא נס לגויים, ואסף נידחי ישראל, ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ. וסרה קנאת אפריים וצוררי יהודה ייכרתו. אפריים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצור את אפריים".

משתפי פעולה או פטריוטים?

להופעה זו היתה תגובה קשה ומזלזלת בחוגי אש"ף, בעוד ארגוני הג'יהאד והחמאס וגם ניצי-הפתח אף איימו על חייו של נג'אר ועל שאר פעילי ההתארגנות החדשה.

הוציאו שמועה שזה ארגון של משתפי פעולה, שבסך הכל מנסים להשיג לעצמם מקלט בישראל, לפני שהמדינה הפלשתינית תתפוס את כל השטח.

בתגובה טענו נציגי ההתארגנות, כי יש ביניהם אקדמאים, וכן אנשי עסקים, חקלאים, פועלים ואמנים, תושבי ישראל והשטחים. ביניהם גם פעילי ארגוני שחרור פלשתיניים לשעבר, שבילו לא מעט בכלא הישראלי, ורובם ניצלו את הזמן ללימודים.

כן נרמז, שיש תמיכה סמויה להתארגנות זו גם בקרב בעלי תפקידים ברשות הפלשתינית.

ראוי לציין כי לא היתה לתכנית הארוכה ההיא שום תגובה בעתונות העברית, למעט מבקר טלוויזיה אחד שסקר את תכנית האירוח. הוא ביקר את התכנית על הזמנתו של אורח מוזר שדיבר בשם ערבים הדוגלים בציונות.

האחדות החדשה

יש לי מכרה עיתונאית, שאקרא לה כאן 'זהבית' (מסירת שמה המלא עלולה לגרום לה בעיות עם העורך שלה). לה יש חברה פלשתינית העומדת בסיוע לימודים גבוהים במדע המדינה ויחסים בינלאומיים. נקרא לסטודנטית זו 'אמינה'. זהבית סיפרה לי כי אמינה הצביעה לא אחת על היתרונות שהשיגה האשה הפלשתינית כתוצאה מהקשר עם היהודים.

בשנה האחרונה, התחילה זהבית לשמוע מאמינה כי אולי המעמד היחסי שהאשה הפלשתינית השיגה במזרח התיכון קשור גם במוצא של הפלשתינים מתושבי הארץ העתיקים. התברר שאת הרעיונות האלה היא מגבשת במסגרת קבוצה המתכנסת בבתים פרטיים ללא פרסום.

לפני זמן מה הסכימה אמינה להזמין את זהבית למפגש כזה.

חלק מהשיחה שם היתה בערבית, אך מתוך התחשבות באורחת דיברו גם בעברית, וזהבית יכלה לרשום חלקים מהשיחה בפנקסה.

מתוך הפנקס הזה אני מעתיק כאן מספר קטעים. כל השמות בדויים, כי איננו יכולים לדעת אם המשתתפים מוכנים להחשף בשעה זו.

סוהיל, נהג אוטובוס, קרא לחידוש של יחסי שלום בין ההתנחלויות היהודיות ובין שכניהן הפלשתיניים. קול מסתייג אמר שזה אפשרי לגבי ישובי בני עקיבא אך לא לגבי ישובים כהניסטים, וכנראה גם בחברון זה קשה מאד.

ראא'ד, סוחר, הביע את הדעה, שאין מקום לנסיגת ישראל מן הגולן, באשר סוריה מאיימת להשתלט על כל הארץ ולחסל הן את הישראליות והן את הפלשתיניות לטובת סוריה רבת'. לפי זה החזקת הגולן דרושה לבטחון שני השבטים.

בסאם, עתונאי, טוען כי עליית יהודים נוספים מחו"ל תועיל לחזק את הישות הישראלית המשותפת שתיווצר, כנגד הסכנה הצפויה לכל תושבי הארץ מצד מדינות ערב הקנאיות ומצד איראן.

עדנאן, איש משטרה, מוסיף כי הבטחון העצמי של היהודים יגדל עם גידול מספרם, והם יהיו נכונים יותר לתת שיון זכויות אמיתי לפלשתינים.

סאמי, איש כספים, הרחיק לכת. הוא אמר, כי אם אכן ישוכנעו היהודים בכנות הנאמנות של השבת הפלשתיני לעם הישראלי, יהיה מקום גם להחיל את 'חוק השבות' על פלשתינים שגלו מארצם בעשרות השנים האחרונות. דבריו התקבלו בקבוצה בצחוק מר.

ראא'ד אמר אז, כי יש מקום לברית בין העמים העתיקים ישראל ומצריים, שיש להם הרבה מן המשותף. **אמינה** ציינה כאן את הדמיון בין הישגי הנשים המצריות והנשים הפלשתיניות.

בסאם הוסיף כי הקשר של עם ישראל המאוחד לדרוזים יוכל להתבסס על הברית העתיקה עם שבטי הקיני ששכנו כבוד בין שבטי ישראל, והתייחסו ליתרו - הוא נבי שועיב. כאן ענו לו כי יש פצעים לרפא גם בין הדרוזים ובין הפלשתינים.

אמינה אמרה כי גם אחדות עם עבר הירדן (היא העדיפה שם זה) באה בחשבון, על בסיס העבר ההיסטורי. היא גם הביעה תקווה כי השלום עם ירדן והפתיחות שבעקבותיו ישכנעו את כולם בכך.

לפי החזון שלה, העולים היהודים, וכמוהם הפליטים הפלשתינים, יקבלו עידוד להתיישב גם שם, ולתרום לפיתוח כלכלי וחברתי.

צבא ישראל-פלשתין המאוחד יתפרס במדבר הערבי כלפי האויבים המשותפים שממזרח.

איש לא יודע לומר מה משמעות הדבר למעמד השושלת ההאשמית.

כל המשתתפים הסכימו שיש למנוע מהדתיים הקיצוניים משני הצדדים לשבש את הסיכוי לאיחוד מחדש של עם ישראל.

אחמד, מהנדס, ציין על פי ניסיונו, שיהודים בזמננו אינם יודעים איך לתת את הכבוד המתאים לבני אדם אחרים.

אמינה העירה כי רוב היהודים מתרשלים גם בשמירה על כבודם שלהם. לדעתה, 'כבוד' הוא דבר שעליהם ללמוד מהפלשתינאים. מבלי שותפות של אמת זה יהיה שיעור מכאיב לשני הצדדים...

במהלך ויכוח שהתעורר, מישוהו ציטט אישיות פלשתינית שלא רצו לנקוב בשמו. הוא אמר כי אולי הדרך של אחדות אמת על בסיס ציוני, היא הפתח אל האידיאל הזנוח של 'מדינה חילונית דמוקרטית'.

זהבית מסרה לי את פנקסה לאחר שעורך העתון שלה לא הסכים לתת שום כיסוי לקבוצה כזאת.

מה קורה אצל היהודים?

רבים מתומכי התנועה הזאת הביעו עניין רב בתגובה לרעיונותיהם. הם קשובים לדעות של פלשתינים בגבולות הקו הירוק ובשטחים האחרים, ולא פחות מכך - לדעות של יהודים.

עד כה, נציגים רשמיים של ממשלת ישראל והתנועה הציונית נמנעו מתגובה.

כמוהם נהגו הן "שלום עכשיו" והן "גוש אמונים".

מזכירי מפלגות טענו כי הנושא אינו על הפרק. גם רבנים סירבו להגיב.

אנשי כהנא אמרו שצרה חדשה זו באה כתוצאה של הזלזול הנמשך באזהרות שלהם.

נודע, כי כמה אישי ציבור יהודים, שלא היו פעילים עד כה בתנועות פוליטיות, מתכוונים להיפגש עם פעילי ההתארגנות החדשה.

בבית אבות ידוע במרכז הארץ התקיים מפגש של ותיקים מחוגים ומחנות שונים. הם ניסו לגבש עמדה משותפת כלפי רעיונות אלה. כתב שהגיע למקום לא הורשה להיכנס, אך הוא הכיר פנים של רבים מהגברים והנשים שהתכנסו. ביניהם נראו: בנים של חברי "השומר", "מוה'תארים" ותיקים של הישובים היהודים, מישוהו מ"המחלקה הערבית" של הפלמ"ח, מי שהיו צעירי "ברית-שלום", שרידי "אגודת ידידי הגר", פעילים לשעבר של תנועת "הכנענים", ותיק של קהיליית המודיעין, רב ריפורמי מפורסם מארה"ב שפרש לגימלאות בישראל, חוקרי הכפר הערבי, ועוד אחרים שהוא לא הכיר. הדיון היה ער ביותר, ונודע כי כל משתתפיו הסכימו לחזור ולהתכנס.

וגם את זה חלמתי...

רק היום הגיעו לידי תוצאות סקר דעת קהל שנערך זה עתה בקרב הפלשתינים בעקבות הפרסומים האלה. עורכי הסקר הבטיחו סודיות למשיבים.

מן הסקר עולה, כי בקרב הקרויים "ערביי ישראל" יש 40% השוללים את הרעיונות האלה, המוכנים לבחון אותם ו - 35% 25% המסרבים להשיב.

במזרח ירושלים השוללים הם 50% . 30% מוכנים לבחון

בשטחי "C" שוללים 10%, מוכנים לבחון 55% והשאר סירבו להשיב.

בשטחי הרשות הפלשתינית לא היתה אפשרות לקיים את הסקר.

עד כאן הסיפור.

כתב באהבה:

אשר שלאין

תל-אביב 36242 ת"ד 61362 תא קולי: 03-5608150

דואר אלקטרוני: ashersh@bezeqint.net

אַבְנֵאָא' אַל-אַרְד'

(פְּלִישְׁתֵּרְאָל)

ה א ג ד ה

=====

מאת: היהודי הציוני

I. המשך החלום בקיץ 2000

II. מצב החלום בחורף 2001

המשך החלום בקיץ 2000

בימים אלה מופצת האגדה "פלישתראל" לכתובות רבות. בהתחשב בתגובות שכבר קיבלתי, ולאור ההתרחשויות מיום ליום, עלה המשך לסיפור, ואותו אני מביא כאן.

בין מגיבים ובין שותקים

מאז ש"יהודי ציוני" פרסם את דבר ההתארגנות ה"ציונית" בקרב הפלסטינים, הן בעברית והן באנגלית, קשה היה לרבים להוסיף ולהתעלם מהתופעה החדשה. יחד עם זה יש לציין שדווקא תגובת השתיקה היתה אופיינית ביותר למקבלי הסיפור.

הפלסטינים ברובם לא אמרו דבר ל"צד היהודי", ואין לדעת כמה מהם חיפשו קשר לקבוצות שעליהן סופר. רובם לא נמנעו ממאור פנים אל מי שמסר להם את הסיפור, היו שהשמיעו דבר-תודה. מעטים הביעו עניין בהפצת הרעיונות, והיה גם מי שביקר את הסיפור במרירות.

גם רוב היהודים שמרו את דעתם לעצמם. רבים מאלה שהגיבו סברו שהרעיון חסר סיכוי במציאות שלנו, ולכן לא ישפיע לא לטובה ולא לרעה. היו אחרים שחשבו שאולי יש ברעיון ממש, אך לא היו מוכנים להיות מעורבים בו. ושוב היו גם אלה שחשבו שהרעיון יכול להזיק, ועדיף לא לתת לו מהלכים.

עם זאת היו בין היהודים כמה שהרגישו שיש כאן דבר חדש, שלפחות נתן להם הרגשה טובה. נמצאו גם אלה שהביעו התרגשות וביקשו קשר עם פעילות מסוג זה.

סכנות וסיכויים

בינתיים נמסר לעזיז נג'אר וחבריו, שיש מי שמחפש אותם וכוונותיו אינן ידידותיות. כתוצאה מכך החליפו כמה מהפעילים שנחשפו לציבור את כתובותיהם, והגישה אליהם הפכה קשה יותר.

ראוי לציין, כי המהדורה האנגלית של הפרסום ההוא הגיעה לידי תושבי ארצות אחרות, ורבים מאלה גילו עניין רב בנושא, ואף ביקשו לפרסם אותו בעיתונות של ארצותיהם.

במצב זה, הסכנות הנשקפות לרעיון ולקבוצות התומכות בו, הן ממשיות וברורות, בעוד הסיכויים להמשך קיומו, שלא לדבר על הצלחתו, נראים דלים.

אירוע שראוי לציין, היתה הופעה של עזיז נג'אר, שכבר נחשף בשנה שעברה כאחד ממנהיגי הקבוצה, הפעם בתכנית של אחת מתחנות הרדיו האזוריות שאירחה אותו בניגוד לכמה עצות טובות שקיבלה.

באולפן היו מנחה התכנית והאורח נג'אר, ומאזינים הוזמנו להתקשר לתחנה בטלפון.

נביא כאן תמצית מכמה שיחות שהתקיימו בתכנית.

פלסטינים, ערבים או מה?

בתחילת השידור שאל המנחה את נג'אר האם נכון ששם הקבוצה שלו הוא "פלישתראל" כמו שם הנייר שפורסם. תשובת נג'אר לכך היתה:

בכלל לא. לפי מיטב ידיעתי, היהודי הציוני שחיבר את המסמך, המציא את השם הזה בתור כותרת, כדי למשוך אנשים לקרוא בו. אנחנו עדיין לא קראנו לעצמנו בשם מיוחד. על המכתב שהפצנו בזמנו חתמנו בשם "פעילים".

מאזין שטלפן שואל:

שמתי לב שבהופעות שלכם אתם נמנעים מלתאר את עצמכם כ"ערבים" וקוראים לעצמכם רק "פלסטינים". אז מה? זה לא בסדר להיות ערבי? כולם פה יהודים?

נג'אר משיב:

לא חשבנו כלל לוותר על הזהות הערבית, שבה אנו מחזיקים למעלה מאלף שנה. עם זאת, בפרסומים שלנו אנו שמים את הדגש על הקשר עם המדינה היהודית והחברה הישראלית, ומעדיפים אותו כיום על הקשר עם מדינות ערב.

הערביות שלנו מתבטאת בלשון המופלאה שלנו, בתרבות החיים שלנו, במנהגי אבותינו שנשמרו. ביום שהעולם הערבי ייפתח בפנינו, נוכל להרויח הרבה מהחינוך הערבי שלנו. ההעדפה שהענקנו לשימוש בשם "פלסטינים" באה להבליט את הייחוד של ערבים בני הארץ הזאת.

עוד מאזין בטלפון:

אני ערבי ישראלי. אני יודע שרבים מאתנו מכנים את עצמם "פלסטינים", אבל אני, ועוד רבים כמוני, לא מרגיש כמוהם. אני ערבי מכאן, והפלסטינים הם שם. למה שלא ניתן להם לנהל את המדינה שלהם, ונהיה אנחנו הערבים של ישראל? במקום לקרוא לעצמנו פלסטינים, נדאג להילחם נגד האפליה והקיפוח שיש לנו פה כערבים ישראליים!

ונג'אר עונה למאזין הזה:

גם אני "ערבי ישראלי" כמוך. אני מחשיב את המאבק נגד הקיפוח שלנו בישראל, אבל איני יכול להשלים עם ניתוק מאחינו בני שבטנו שמהם הופרדנו באופן שרירותי במלחמת 1948. מה קרה בסך הכל? מנהיגי העמים ניהלו מלחמה על גבנו, ועמנו התרסק לכמה אוכלוסיות, חלק גדול מהן במעמד של פליטים.

הקבוצה שלנו חותרת לחדש את הקשר עם היהודים שנותק לפני מאות רבות בשנים. האם נראה לך שנוזלזל בקשר עם אחינו הפלסטינים שמהם נותקנו רק לפני 52 שנה?

גם אם לא נוח לך כיום השם "פלסטינים" עדיין ישנה זהות לבני הארץ הזאת. אנחנו הראינו שזוהי זהות עתיקה, שיש בה גם תקווה לקיום ביחד עם היהודים אחינו.

כאן העיר המנחה:

אני מרגיש שאתם עלולים להפסיד תמיכה של הקהל הטבעי שלכם, שהוא קודם-כל ערביי ישראל, בגלל השימוש המבלבל בשם "פלסטינים" - כאשר אתם לא מתכוונים לרשות או למדינה הפלסטינית.

ונג'אר:

יש בין הפעילים אחדים שעוררו את השאלה הזאת, וניסו למצוא שם אחר לשבט שלנו בתוך העם הישראלי. שם אחד שחשבו עליו הוא "בני הארץ" ("אַבְנָא' אל-אַרְדִּי"), בהבדל מהציבור היהודי שיכול להיקרא "בני המלים" ("אַבְנָא' אל-פְּלֵאמִי") או בני הספרים ("אַבְנָא' אל-כְּתָבִי"). אני אומר שהשם לא כל כך חשוב.

המאבק נגד עוול ואפליה

התחנה השמיעה קטע מוסיקלי, וזה הופסק כשהגיעה תגובה של מאזין יהודי:

גם אני חושב שאתם עושים שטות כאשר אתם מכנים את עצמכם פלסטינים, בזמן שיש התמודדות קשה עם הרשות הפלסטינית על ריבונות בירושלים ובשטחים.

כמוכם עושים גם חברי הכנסת הערבים, שלוחמים נגד המדיניות הלאומית ותומכים בויתורים לרשות הפלסטינית ולסוריה.

אז איך יהיה לנו אמון בנאמנות שלכם למדינה?

תשובתו של נג'אר:

ההתפתחות ההיסטורית שהובילה את שני השבטים למלחמות מרות, לכיבוש מכוער, לאינתיפאדה ולהקמת הישות הפלסטינית במצב שלה כיום, נראית לנו כסיפור של טרגדיה נמשכת.

העוולות שחברי הכנסת הערביים מתריעים עליהן, הן תוצאות קשות של אותה טרגדיה עצמה. לדעתנו, עם כל הצדק שבטענותיהם, הם מחטיאים את לב העניין – את הצורך להביא סוף-סוף את השלום והשיתוף בין האחים – בלי לוותר על זכויות האדם והאזרח.

גם אתם היהודים צריכים להכיר בחלק שלכם באותה טרגדיה, בדיכוי ובאפליה שנעשו וגם נעשים עכשיו מצדכם.

עליכם להבין כי יש לנו אינטרס משותף לבצר את הישות הישראלית המשותפת, אך זה בתנאי שוויון אמיתי.

ושוב מאזין ערבי:

האם אתה לא מבין שהיהודים לא מבינים את השפה של הנימוס והכבוד? מה יגרום לשוטרים שלא ימהרו להכות ערבים? מי יבטיח שזוגות ערבים יוכלו להגיע לקורת גג בכפרים? מתי ייפסקו החשדות המתמידים נגד ערבי מפני שהוא ערבי? האם מגיע ליהודים הפרס הזה שאתם מנסים לתת להם על קשיחות הלב שלהם?

ונג'אר שוב:

הכאב שלך הוא גם הכאב שלי. גם אני עברתי השפלה בשדה-התעופה מידי "בודק" חסר-תרבות; גם אני הרגשתי איך השלטון מנסה להצר את צעדיי; גם אני התקשיתי לשכור חדר בתקופת לימודיי. אני רואה את הקיפוח בתקציבים, בחינוך, בתעסוקה, בסלילת דרכים, בניקוז, בחיבור מים וחשמל.

הלא כל זה חלק ותוצאה מהשגיאות החמורות של המנהיגים משני הצדדים – והצד שלנו לא היה נקי. אני יודע כי חלק גדול מהרישעות והקשיחות של היהודים באים מתוך פחד. בני העם הגיבור הזה חוששים מאתנו – וככל שהם ירעו לנו יותר, הם יחששו יותר. ומה יהיה הסוף? הם לא ילכו מכאן, אבל גם אנחנו וגם הם נסבול.

מתערב המנחה:

אני מבין שיש לכם פתרון לכל זה...

ונג'אר:

החלטנו לבדוק אם יש פוטנציאל לשינוי המצב על ידי ביסוס הקשר הרגשי בין האחים שנותקו אלה מאלה באלף הראשון, וחזרו עכשיו להיות ביחד. מדובר על ניסיון לייבש את מקורות הפחד ולהגביר את האחוה.

מתגובות שהתחילו להגיע אלינו נראה, שיהיו יהודים שיצטרפו למאבקנו נגד אפליה ועוול – אם הם יחשבו שהם עושים זאת לא למען אויבים אלא למען אחים של ממש שמושיטים להם יד. מי שצריך להתחיל – אלה אנחנו.

נראה לנו שהפתרון הזה יעבוד יותר טוב מאשר דרדור היחסים והשמעת איומים.

מי ישתלב עם מי, ואיך?

מאזין נוסף:

מה ההשפלה הזאת? ערבים שרוצים להיות יהודים! אם הייתי יהודי, הייתי מתבייש בזה! אני גאה להיות דווקא ערבי?

לנג'אר יש תשובה גם על זה:

אנחנו והעם היהודי העולמי התפצלנו מגזע משותף שהיה אז בעיקרו יהודי וגם שומרוני. גם אנחנו וגם הם השתנינו מאז – כל אחד בדרכו. עכשיו כל צד אוהב יותר את מה שיש לו, אבל כל אח יכול להעריך גם את מה שיש לאחיו וחסר לו.

זה קשה לאנשים משני הצדדים לקלוט את האחדות שביסוד ולחיות לפיה, אבל לדעתי זהו מאמץ מכובד ולא משפיל.

המאזין ממשיך:

תגיד לי למה אין ליהודים תנועה כזאת שרוצים להיות ערבים?

ונג'אר אומר:

בחקירותי מצאתי, כי דווקא היו ליהודים בעבר מגמות של שילוב עם הערבים. אנשי ארגון "השומר", שהיה בתחילת המאה העשרים היסוד של הצבא היהודי, היו גאים ללבוש לבוש ערבי, ולנהוג כערבים. הסכסוכים שפרצו קלקלו את המגמה הזאת, וגברה ידם של המרחיקים משני הצדדים.

בשנים הראשונות של מדינת ישראל הוקם ארגון "הפעולה השמית" שדיבר על השתלבות במרחב הערבי. הארגון לא מצא מענה בציבור הערבי, והציבור היהודי לא תמך בו - כנראה בגלל המגמה של הארגון להחליש את הקשר של המדינה עם כלל היהודים בעולם.

עוד לפני כן היתה תנועה ציונית שחתרה להסכם על מדינה דו-לאומית יהודית-ערבית, זוהי תנועת "השומר-הצעיר". לתנועה זו היתה תמיכה ניכרת גם בקרב יהודי חו"ל. גם ערבים רבים הצטרפו בשעתו לתנועה זו.

מלחמת 1948 חיסלה אז את החלום הזה, ותנועת השומר-הצעיר סבלה גם בגלל האידיאולוגיה הפרו-סובייטית שבה החזיקה.

אחרי 1967 חזרו תנאים שאפשרו את השיתוף מחדש, אבל רק עכשיו מתחילים להבין שיש לבסס את השיתוף על היסודות העתיקים המשותפים: לא נכון לוותר על קשר עם כלל השבט היהודי מזה וכלל השבט הפלסטיני באשר הוא - בישראל, בשטחים, במחנות פליטים, וכן בשאר הפזורה הפלסטינית - או אם אתה רוצה - פזורת "בני הארץ".

המנחה מעיר על זה:

לא הזכרת את התנועה ה"כנענית" היהודית, שהיתה אמורה להרחיק את היהודים שכאן מהציבור היהודי שבגולה.

ונג'אר מעיר מצדו:

גם זאת היתה מין תנועת שילוב במרחב, אבל הבסיס שלה היה דווקא השפה העברית שהיא הדומה יותר ללשון הקדומה של עמי כנען.

ההיאחזות בכנענים מאפיינת היום דווקא הוגים פלסטיניים שבכך מבליטים את הייחוד הפלסטיני לעומת מדינות ערב. מה שאנחנו טוענים הוא, שבאמת ייחוד כזה קיים - אך הוא קושר אותנו יותר ליהודים, כי בזמן שנפרדנו מהם, ישות כנענית כבר לא היתה בנמצא.

אין סיכוי שרוב היהודים בישראל יוותרו על הקשר שלהם ליהודים בחוץ לארץ, כמו שאנחנו לא רוצים לוותר על הקשר לאחינו בני הארץ בשטח הפלסטיני ובארצות אחרות.

אם נצליח להביא את שני השבטים לשלום של אחווה אמיתית - אולי לא ייבהלו היהודים כשננסה להסביר שחוק השבות צריך לחול גם על הפלסטינים שבארצות אחרות.

ציונות וגזענות

מאזינה מיפו מקשה:

אתם מתארים את עצמכם כתומכים בציונות; הלא כולנו יודעים שהציונות היא תנועה גזענית שבאה לשלול את הזכויות של הפלסטינים - אז איך אתם יכולים להזדהות עם דבר כזה?

נג'אר מתחיל להשיב:

אנחנו מבחינים בין עיקר וטפל. גם רוב היהודים, גם אלה המזדהים בתור ציונים, לא הצליחו בעיקר הדברים להעריך את משמעות התנועה ההיסטורית שלהם.

נכון; היה יש בתנועה הציונית צד שראוי להיחשב כגזעני. רוב היהודים, גם כיום, רואים את תושבי הארץ הנקראים ערבים כבני עם אחר, לכל היותר "בני דודים" מזרע אברהם. הציונות החזיקה במיתוס היהודי שאומר "גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו", ולא הביאה בחשבון שחלק חשוב של עם ישראל נשאר בארץ. כאן הגישה הדתית תרמה את שלה כדי להפריד בין הישות היהודית והישות של בני הארץ. היהודים גם חשו מאוימים בזמן שהיו מיעוט בארץ.

אנו רואים כי הלאומיות הנפרדת של "יהודים" ו"ערבים" בארץ הזאת הביאה ומביאה להרבה עוול ושנאה. יש בשני הצדדים כאלה שלא יוותרו על הניגוד עם השכן ולא יאמינו בדרך טובה יותר. אנחנו מאמינים שהמפתח לחיים טובים יותר הוא בלאומיות משותפת, ישראלית. בעובדה, הלאומיות שדרושה לנו חייבת את קיומה לציונות. הציונות חשובה בזה שהחזירה לפה אחים ששייכים לפה - למרות הדרך הבעיתית מאד שציונים רבים הלכו וגם הולכים בה עד היום.

המאזינה מתעקשת:

אז מה תעשה עם הגזענות?

ונג'אר:

אפליה בין "אנחנו" ו"הם" על בסיס המוצא הנבדל נחשבת כיום כגזענות, והעשייה הציונית ואפילו המדינתית, הפעילה וגם מפעילה אפליה כזו.

עם זאת ראוי שנזכור כי גם בקרב התנועות הפלסטיניות שלחמו בציונות, נמצאה לא רק גישה פוליטית, אלא שלילה של היהודים באשר הם יהודים. גם כיום, ואולי ביתר שאת, יש פלסטינים התורמים לטיפוח מגמות אנטי יהודיות בעולם כולו.

במקום להפריד את עצמנו ל"לאומים" עוינים, עדיף שנדאג לנקות הן את הלאומיות היהודית והן את הלאומיות הפלסטינית מהגזענות שדבקה בהן, ונוכל להעריך את עצמנו כבני אדם טובים יותר.

אוהלי קיזר

המאזין הבא נשמע רוגז מאד:

אני לא יודע למה אני מטלפן לתכנית הזאת. כבר מזמן החלטתי שאני לא רוצה לשמוע כלום מנג'אר הזה! אני ערבי לגמרי. אני בדואי. אז מה אתה חושב, שאתה והיהודים תדחפו אותי החוצה? אני נמצא כאן לפני כולכם.

אני לא צריך אותך כדי להיות בצבא. אני שרתתי. גם אבי ודודי. יש לי אחים בצבא עכשיו. בשביל להיות חיילים תמיד היינו טובים – אבל זה לא עוזר לנו הרבה. כל הערבים כאן באותה סירה. כולנו סובלים מאפליה וגזילת האדמה. השפה שלנו מקופחת. גם שירותי החינוך שלנו. הערבים צריכים לתת יד זה לזה כדי לקבל מה שמגיע לנו.

נג'אר קצת נבוך, אבל יש לו מה להשיב:

זה נכון שבפרסום שלנו לא מחזירים ה"עֶרְבִי" המקוריים, השבטים של אנשי אוהל ומקנה, ששכנו בכל ארצות האזור מימים קדומים ביותר. שטחי המדבר והמרעה פזורים בכל הארץ והימצאותכם בהם עושה אתכם חלק בלתי-נפרד ממנה. דורות על דורות הקיום שלכם נמשך במקביל לקיום הכנעני, הישראלי, הארמי, המצרי, ההלניסטי, הרומי, האיסלאמי, הצלבני, הטורקי. אתם כאן הרבה לפני צבא האיסלאם הכובש, אף כי קיבלתם את הדת ככל יושבי הארץ והמדבר.

השפה "שלכם" הלוא היא שפתנו הערבית, והדת המוסלמית "שלכם" משותפת לרוב הערבים והפלסטינים. שותפות הגורל שלכם ושלנו מול היהודים היא מוחלטת – אף כי אצלכם הבינו לפני שאר הפלסטינים שהנאמנות צריכה להיות לארץ הזאת ולא לארצות ערב הזרות לה. הקשר שלכם לבדואים של כל המזרח אינו גורר נאמנות שלכם למדינות ששם הם יושבים. ככה הקדמתם את שאר הפלסטינים בקשר עם המדינה הציונית.

אני מצטער אם אצלכם נפגעים מהדרך שאנחנו התחלנו בה. הדרך הזאת באה כדי לתת לכל בני הארץ את הכיוון שאתם כבר בחרתם בו. יחד נוכל להשיג את השוויון האמתי. תרבות האוהלים מכובדת גם בתוך היהדות. אין שום פגיעה בכם בזה שגם הפלחים יתקשרו לשורשים הקדומים שלהם, כפי שאתם לא התנתקתם משורשיכם מעולם.

קשה לדעת אם התשובה סיפקה את הפונה...

ריקודי גגות

טלפון זועם לקראת סוף התכנית:

איך אתה לא מתבייש! אתה פשוט משת"פ של היהודים! אתה בוגד בעמך עבור בצע כסף וג'וב טוב. הלא אתה מוכן לשרת בצבא שלהם שיילחם במדבר נגד האחים שלך; ככה אמרת, לא כן?

נג'אר שעד עכשיו שמר על נימה מתונה ומלומדת, כנראה הרגיש פגוע. למרות שהשתדל להסתיר את רוגזו, קולו היה נרגש, והשטף שלו נפסק מספר פעמים:

ומה אתה חושב לך? שאני מרויח מהעניין הזה? בכלל לא ברור לי כמה זמן נשאר לי לחיות... אני מקווה שלא מחכים לי שם בין העצים על יד האולפן...

בוגד בעמי!... יש אנשים בעם שלנו שלא מבינים מה העם הזה צריך... שמעתי אותם: צדאם חוסיין הוא הגיבור שלהם - זה האיש ש... שהמיט אסון נורא על עמו האומלל ואינו נותן לו להיחלץ... להילחם נגד אחינו!... חסרות מלחמות בין ערבים "לאומיים"? חסר טבח שעשו ערבים בערבים? אם נצליח להקים לנו חברה טובה ומכובדת, מדוע יהיה אסור לנו להגן עליה מפני עריצים מטורפים, אפילו אם הם ערבים?...

בכפרים שבתוך ישראל לא רקדו על הגגות כאשר נשלחו טילים על הערים היהודיות. אני יודע שגם בשטחים הפלסטיניים היו רבים שהתנגדו לחגיגה הזאת, למרות התמיכה של אש"ף - אבל הם לא פתחו את הפה, כי אצלנו מפחדים מערבים יותר מאשר מיהודים...

תשובתו של נג'אר נקטעה, כי כאן הסתיימה שעת התכנית ברדיו.

כאן גם הסתיים החלום של קיץ 2000.

מצב החלום בחורף 2001

לפני שהמשך החלום, זה שנכתב בקיץ 2000, הגיע להפצה, פרצו אירועי סתיו 2000. הכל התעכב, כי הסיפור שלנו היה צריך להתחסס גם למה שקרה אז. לכן, בתחילת 2001 נכתב הפרק הנוסף הבא.

היער השרוף

הגשם הראשון של אוקטובר 2000 ליווה סיכום ראשון של הקורבנות והנוזקים מן ההתנגשויות בין יהודים ופלסטינים. הלך הרוחות בקרב "הפלסטינים אזרחי ישראל" (לרבות אלה המעדיפים להיקרא "ערביי ישראל") ובוודאי בקרב הפלסטינים מן "השטחים" לא היה מעודד בשביל ההתארגנות הפועלת למען אחדות ערבית-יהודית. גם יהודים רבים שהתחילו להתעניין בכיוון הזה, תהו האם יש שחר לכל העניין לאור גילויי האיבה ולאחר שנפלו קורבנות בתוך מדינת ישראל.

אחת התכניות שסוכלו היתה יוזמה של **זהבית** ידידתי העתונאית ושל חברתה **אמינה** לארגן פיקניק משותף יהודי-פלסטיני בחג הסוכות של שנת 2000. היער שבו היה הפיקניק אמור להתקיים הוצת ונשרף עוד לפני סוכות. **זהבית ואמינה** נאלצו להסתפק בביקורים ב'סוכות השלום' שקמו בצמתי הכבישים באותו חג. אמנם גם **עזיז נג'אר** בא ודיבר בסוכות ההן, אך האוירה אפילו שם לא הועילה לרעיונות של אחדות בין השבטים. **אמינה** הוסיפה להזמין את **זהבית** לפגישות של קבוצתה. משתתפי הקבוצה התרגלו לדבר בנוכחות **זהבית**, אך היססו לקבל אנשים נוספים שאינם מוכרים להם. **זהבית** המליצה בפניהם להזמין את חברתה הטובה, פעילה של תנועת "שלום עכשיו", שנקרא לה כאן בשם **עילית גיבור**. לאחר ויכוח הסכימה הקבוצה לקיים את המפגש הבא אצל **זהבית** בהשתתפות **עילית**, ואז השתדלה **זהבית** לשכנע את חברתה לבוא ולהיפגש, וגם זה לא היה פשוט.

זהבית רשמה בפנקסה את השיחה המוקדמת שהיתה לה עם **עילית** וכן את מה שקרה בפגישה המשותפת. שוב היא העמידה את הפנקס לרשותי, ומתוכו אני מספר מה שנאמר.

עילית וחבריה כבר שמעו על הרעיונות של **עזיז נג'אר** וחבריו, והסתייגו מהם. כך היא אמרה באזני **זהבית**:

דווקא המאורעות האחרונים מראים שדרושה עצמאות לפלסטינים כדי שגם אנו נוכל להמשיך בחיינו, והקבוצה של אלה (**אמינה ונג'אר**) לא הכירה בכך עד כה. אבל לאחרונה חברים שלנו ראו את **עזיז** ב"סוכות השלום", וגם שמעו אותו. הם קבעו שבסך הכל אולי יש להם רצון טוב, והסכימו שאני אבוא לפגישה כדי לברר איך רואים שם את המצב החדש.

עילית הגיעה באיחור-מה לביתה של **זהבית**, אך התברר כי מרבית חברי הקבוצה, למעשה כל הגברים, החליטו פשוט לא להופיע. אחר כך כל אחד נתן סיבה אחרת; אחד מהם גילה ל**זהבית** כי מה שהרתיע אותו היתה המחשבה ש**עילית** מתיעצת עם חבריה אם לבוא או לא, והוא לא רצה להיות מעורב; **זהבית** חושבת שהיא מבינה למה הוא מתכוון. מלבד **אמינה** הפעילה מאד, נכחה **חלימה** שהיתה בקבוצה מתחילתה אך כמעט אינה מדברת בפגישות, ועוד חברה אחת שהצטרפה לקבוצה, סטודנטית ופקידה, ולה נקרא כאן בשם **אמל**.

אמינה בירכה את **עילית** לבואה ואמרה לה:

זהבית שכנעה אותנו לפגוש אותך ולקיים אתך דיון. על פי האמת, "שלום עכשיו" אינם קרובים לנו בדעה. הלא הם פעלו למען הפרדה בין יהודים ובין בני הארץ הפלסטינים, והרי אנחנו חושבים שזה לא נחוץ וגם לא יצליח. אנחנו בוודאי רוצים שלום, וכדאי שהוא יבוא עכשיו, אבל צריך להבטיח בסיס טוב יותר לשלום הזה.

עילית עונה:

כולנו יודעים כי השלום לא קיבל את ההזדמנות להתפתח. ממשלות ישראל "גררו רגליים" בדרך להסדר, וככה גם איבדו את האמון של הצד השני, השאירו אותנו בסכסוך שעכשיו גם התפרץ עלינו – וגם לא ירויחו כלום, כי הרי הם יצטרכו לעשות את כל היותורים. בסוף עושים מה שאנחנו אמרנו כל הזמן, אבל מתוך השפלה וכניעה ללחצים.

זהבית העירה:

לי נדמה כי רבים מ"ערביי ישראל" לא היו מעוניינים בזירוז התהליך תמורת ויתורים לאש"ף.

עילית פונה אל הפלסטינים הנוכחות:

אתם, הפלסטינים אזרחי ישראל, באמת איחרתם להצטרף בלב שלם למלחמה למען השלום - אבל בשנים האחרונות גברה המודעות הפוליטית אצלכם. האינטרס הלאומי שלכם מתלכד עם הצורך של העם בישראל להגיע לשלום עם השכנים הערבים.

באשמת הימין של ישראל וחוסר ההבנה של ממשלת ברק, יש התדרדרות ביחסים, וזה רק טבעי שאתם, הפלסטינים אזרחי ישראל, קמתם להזדהות עם אחיכם ולמחות נגד הפגיעה במה שיקר לעמכם. לצערנו, נקטה המשטרה באלימות מוגזמת ופושעת, ואנשים שהעזו לפתוח את הפה נורו וגם נהרגו.

אמל עונה לעילית:

גם בקבוצה שלנו אבלים על הקורבנות של אירועי אוקטובר. אני מכירה קרובי משפחה של שניים מההרוגים. שמענו על יריות שנורו בלי הצדקה, ואני מקווה שועדת החקירה שתוקם תחשוף את כל הנסיבות ותצביע על כל מי שאשם.

עם זה, אני כואבת גם את הצד השני, היהודי. אני חושבת על הדרך שבה יהודים פשוטים מביטים עלינו עכשיו. גם להם יש קורבנות. התחילו לפחד גם מ"ערביי ישראלי". מתוכנו, בני הארץ, יצאו משחיתי נוף, שורפי יערות.

שני שבטים או שתי מדינות

אומרת זהבית:

מה שמקסים אותי הוא, שעם כל האבל והכאב הזה אתם, חברי הקבוצה, עוד לא התעוררתם מהחלום שלכם על אחדות עם היהודים.

מגיבה אמינה:

החלום שלנו, כמו שהסביר לי אותו **עוזי**, צמח על רקע של היסטוריה קשה עוד יותר. הוא מציג את האירועים של החודשים האלה כחוליה בשרשרת רבת שנים של התפרצויות הדדיות. זה קרה וזה קורה בגלל "מחסור של הבחנה באחדות הבסיסית בין יהודים ופלסטינים". מה גרם לזה? - אומר **עוזי**: קוצר ראות ויצרי שלטון של מנהיגים בשני הצדדים. חשוב שנלך דווקא בדרך האחדות, ונשתדל לעשות לביטול הניגוד בין "פלסטיניות" ל"ישראליות". בדרך זו יגבר כוחו של שיתוף הפעולה בין השבטים השונים של המהות הישראלית.

עילית נשמעה מאוכזבת:

אני רואה שהאירועים הקשים המתרחשים עכשיו, ומה שקרה בתוך ישראל, עם 13 הרוגים ערבים ישראליים, עדיין לא ניער אתכם. לכם יש חזון, אולי יפה מאד לדעתכם - אבל מאד לא מקובל. עם חזון כזה אי אפשר לעשות שלום. הוברר שהדרך לשלום היא, שכל עם יכיר בזכות הקיום של האחר וגם יתן לו תנאים לקיום נאות.

תהליך השלום שהתקדם דרך אוסלו הניח את היסוד לדו-קיום ישראלי-פלסטיני: "שתי מדינות לשני עמים". זאת היא דרך המלך. נורמליזציה: לא אנחנו רוצים לשלוט עליכם ולא אתם רוצים לשלוט עלינו; מדינת פלסטין תהיה הגשר לשלום בין ישראל ובין העולם הערבי.

חלימה מפתיעה את חברותיה ועונה לעילית:

אם לחפש סיסמה, אני מעדיפה דווקא: "ארץ אחת לשני השבטים".

אמל מוסיפה על זה:

מה שלך נראה כהסדר יציב לזמן ארוך, בנוי לדעתנו על אשליה.

המציאות מוכיחה שביחסים בין עמים ובן שבטים, לא ניירות חתומים ולא הצהרות משותפות מביטחים יציבות. השאלה היא, מה קורה כאשר פוליטיקאים מזהים הזדמנויות "להרויח" על ידי הפרת הסכמים, ולא רואים את ההפסד שיש בזה.

אומרת עילית:

לכן צריך לשלוח למשא ומתן את מיטב המומחים משני הצדדים, ולנהל משא ומתן שישמור על האינטרסים של כל צד כדי להבטיח הסדר יציב.

אמינה לא מקבלת, ותשובתה:

כאן מדובר בסכסוך רב שנים, שבו היו קורבנות רבים, נגרמו נזקים אדירים, נעשו עוולות חמורות, הושמעו דברי שנאה והסתה, זלזול ובזיון. סכסוך כזה לא יבוא על תיקונו האמתי במשא-ומתן תגרני, שבו כל מי שנותן, מרגיש שלא נתן די או שלא זכה לתמורה הוגנת, שבו מי שמקבל שואף להשיג יותר במהלך הבא.

עילית:

את עושה עוול לתהליך השלום. קל לבקר ולהיתפס לכל תקלה. מה הדרך שלכם?

אמל:

אנחנו מעבירים את הדגש לאינטרס המשותף האמיתי – לא ברמה של "עיסקה טובה" אלא תוך חיפוש הדבר המאחד אותנו. למזלנו מתברר, כי לא רק האנושיות מאחדת אותנו – זאת אינה מספיקה בעולמנו כדי למנוע איבה ומלחמות; אותנו מאחדת גם היסטוריה משותפת.

ההיסטוריה שלנו קשה, עם דם ואש וקורבנות, עם כיבושים וגלות, עם קיפוח ומרי. אך יש כבר, פה ושם, אנשים ונשים, יהודים ובני הארץ, שמוכנים להתחבר לחוט האחוה העובר בתולדותינו. לדעתי העתיד הוא שלנו.

עילית:

אלו הן סתם מלים. ככה לא תשיגו כלום. התנועה שלנו דואגת שגם הפלסטינים העצמאים וגם תושבי ישראל יזכו בשוויון. אני מציעה לכם לעזוב את החלומות ולהצטרף למאמץ שלנו לטובת שני העמים.

אמינה:

מה שאתם השגתם, זאת הפרדה בין יהודים ופלסטינים, שבינתיים חותכת בתוך הפלסטינים, שלא לדבר על מה שקרה לכולנו בחודשים האחרונים.

על עצמאות ועל שלום

עילית:

זה לקח הרבה זמן עד שמדינת ישראל קיבלה את הדרך של שלום עכשיו, ומה שקורה עכשיו מראה שלא צריך להירדם, אלא לשמור כל הזמן על דרך השלום.

אבל אותך אני ממש לא מבינה. העם שלך מקבל סוף-סוף את העצמאות שלו, ונאבק על הזכויות הלגיטימיות שטרם ניתנו לו – ואת מבטלת את כל זה?

אמינה:

תראי מה שקורה עכשיו. העצמאות הזאת ניתנה לפלסטינים בתנאים כאלה, שעכשיו יהודים ופלסטינים יורים זה על זה, ויש המון הרוגים ופצועים, בעיקר פלסטינים. בעיניי, כל זה הוא אסון נורא, והמנהיגים של שני המחנות האלה הם שהביאו את המצב הזה בדרך שבה נהגו.

עילית:

אנחנו דואגים שתהיה לכם מדינה שלכם. האם את מתנגדת לזה?

אמל:

הבסיס הוא עיקר הבעיה: יש בין המנהיגים משני הצדדים שכבר הסכימו על הפרדה: "אנחנו כאן והם שם". המנהיגים היהודים, כמו גם "שלום עכשיו" רוצים להישאר עם כמה שפחות פלסטינים, והמנהיגים של העצמאות הפלסטינית רוצים להישאר לגמרי בלי יהודים. זה לא מעשי, זה לא מספק אף אחד, וזה גם מכוער.

כל עוד שפת הכוח היא המדברת בין יהודים ופלסטינים, יימשכו האסונות.

למה אתם רוצים לאפשר לחלק מאתנו מדינה נפרדת? כדי שתוכלו להתעלם מהבעיות של האחים שמעבר לגבול? כדי שיהיה לכם גבול שתוכלו לירות ממנו על מי שיורה עליכם? כדי לשכוח את הפליטים?

עילית:

אני מרגישה שהשיחה הזאת אינה מוליכה לשום מקום. אתם סתם מרחפים בחלומות וסיוטים. מדינת ישראל כבר מצאה את הפרטנר שלה בהסכם אוסלו, ומכאן צריך להתקדם לשלום מלא. הקשיים שבדרך היו צפויים. נכון, יש שגיאות של מנהיגים משני הצדדים, אך אין ברירה: בסוף יימצא ההסדר הנכון. אני לא מוכנה לקבל כי דווקא ערבים הקוראים לשלום יכניסו מקלות בגלגלים של התהליך הנכון הזה.

אני מצטערת שבאתי לשיחה הזאת, וברשותך אפרוש עכשיו.

לאחר שעילית יצאה, התנצלה **זהבית** בפני האחרות על קיום הפגישה הזאת, והבטיחה להן כי **עילית** לא תזהה אותן בפני אף אחד.

בחודשים הבאים נמשכו הארועים האלימים שזכו לכינוי "אינתיפאדת אל-אקצה", גדל מספר הקרבנות, במיוחד בקרב הפלסטינים, הכאב והזעם הציפו לבבות רבים. לאחרונה החלה לפעול ועדת החקירה לאירועי אוקטובר בישראל והמתח בין העדות בתוך המדינה גבר.

מה עושים בזמן הזה הפעילים למען אחדות פלסטינית ויהודית? לי נודע, שהחבורה הזאת החליטה "להוריד פרופיל". הם אמרו למי שהתעניין, שאינם מסתלקים מרעיונותיהם, שלדעתם הפתרון הנכון הוא בידם, אך כנראה הדבר לא יתקדם לפני שכולנו נשלם בעוד קורבנות - מי יודע כמה - עד ששני השבטים יתיאשו מדרך הפרדה.

עד כאן מגיע הפעם חלק זה של סיפורנו, ושנת 2001. כבר בעיצומה.

כתב באהבה:

אשר שלאין

תל-אביב 36242 ת"ד 61362

דואר אלקטרוני: ashersh@bezeqint.net

תא קולי: 03-5608150